

1

સંખ્યા પરિચય

અધ્યયન નિષ્પત્તિ-

- M619.1 આપેલ અંકો પરથી સંખ્યા બનાવે છે.
- M619.1 અંકોની અદલા બદલી કરીને નવી સંખ્યા બનાવે છે.
- M619.3 આપેલ સંખ્યાના અંકોની સ્થાન કિંમત જણાવે છે અને સ્થાનકિંમતના આધારે આપેલ સંખ્યાનું વિતરણ કરે છે.
- M619.4 1,00,000 સુધીની સંખ્યાઓ સમજે છે તેમજ અંકોમાં અને શબ્દોમાં લખે છે.
- M619.5 કરોડ સુધીની સંખ્યાઓ સમજે છે તેમજ વાચન અને લેખન કરે છે.
- M619.6 અલ્પવિરામનો ઉપયોગ કરીને ભારતીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય પદ્ધતિમાં સંખ્યા લેખન કરે છે.
- M619.7 આસન્ન મૂલ્ય દ્વારા નજીકના દશકનો-સોનો-હજારનો અંદાજ કાઢે છે.
- M601 યોગ્ય પ્રક્રિયાના (ભા.ગુ.સ.બા) ઉપયોગ દ્વારા મોટી સંખ્યાના દાખલા ઉકેલે છે.

વિષયવસ્તુના મુદ્દા

- 1.1 8 અંકની સંખ્યાઓ
- 1.2 આસન્ન મૂલ્ય દ્વારા નજીકના દશ, સો, હજારનો અંદાજ
- 1.3 રોમન સંખ્યા
- 1.4 સંખ્યા આધારિત વ્યવહારિક કોયડા

પૂર્વજ્ઞાન

10 હજારથી એક લાખ સુધીનું સંખ્યા જ્ઞાન

મૂળભૂત ગાણિતિક ક્રિયાઓ (+, -, ×, ÷) ની આવડત

1. યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો :-

- (1) 428721માં 2ની દરેક સ્થાનકિંમતોનો ગુણાકાર શું મળે ?
 (A) 4 (B) 40000 ✓(C) 400000 (D) 4000000
- (2) સાત અંકની સૌથી મોટી સંખ્યામાં 1 ઉમેરતાં કઈ સંખ્યા મળે ?
 (A) 10 હજાર (B) 1 લાખ (C) 10 લાખ ✓(D) 1 કરોડ
- (3) $3 \times 10000 + 7 \times 1000 + 9 \times 100 + 0 \times 10 + 4$ એટલે.
 (A) 3794 (B) 37940 ✓(C) 37904 (D) 379409
- (4) 9578 માટે નીચેનામાંથી શું સાચું છે ?
 (A) $9 \times 10000 + 5 \times 1000 + 7 \times 10 + 8 \times 1$ ✓(B) $9 \times 1000 + 5 \times 100 + 7 \times 10 + 8 \times 1$
 (C) $9 \times 1000 + 57 \times 10 + 8 \times 1$ (D) $9 \times 100 + 5 \times 100 + 7 \times 10 + 8 \times 1$

- (5) 85642ની હજારના અંદાજમાં આશરે કિંમત શું થાય ?
☒ (A) 85600 (B) 85700 (C) 85000 (D) 86000
- (6) 5, 9, 2 અને 6 અંકો વડે અને કોઈપણ એક અંકનો બે વખત ઉપયોગ કરીને બનતી ચાર અંકની મોટામાં મોટી સંખ્યા કઈ ?
 (A) 9652 (B) 9562 (C) 9659 ☒ (D) 9965
- (7) ભારતીય સંખ્યાલેખન પદ્ધતિ મુજબ 58695376 કેમ દર્શાવશો ?
 (A) 58,69,53,76 (B) 58,695,376
☒ (C) 5,86,95,376 (D) 586,95,376
- (8) એક મિલિયન એટલે..
 (A) 1 લાખ ☒ (B) 10 લાખ (C) 1 કરોડ (D) 10 કરોડ
- (9) 5000 માં આશરે કિંમત આવતી હોય તેવી મોટામાં મોટી સંખ્યા કઈ ?
 (A) 5001 (B) 5559 (C) 5999 ☒ (D) 5499
- (10) 6350947 સંખ્યામાં 6 નું સ્થાન બદલાવ્યા વગર બાકીના અંકોની ફરી ગોઠવણી કરતા સૌથી નાની સંખ્યા કઈ બને ?
 (A) 6975430 (B) 6043579 ☒ (C) 6034579 (D) 6034759
- (11) નીચેના પૈકી કયો રોમન અંક નથી ?
 (A) LXXX (B) LXX (C) LX ☒ (D) LLX
- (12) ત્રણ અલગ-અલગ અંકો ધરાવતી પાંચ અંકની સૌથી મોટી સંખ્યા કઈ ?
 (A) 98978 (B) 99879 ☒ (C) 99987 (D) 98799
- (13) ત્રણ અલગ-અલગ અંકો ધરાવતી 4 અંકની સૌથી નાની સંખ્યા કઈ ?
 (A) 1102 (B) 1012 (C) 1020 ☒ (D) 1002
- (14) 100000 ની તરત પહેલાની સંખ્યા કઈ ?
 (A) 99000 ☒ (B) 99999 (C) 999999 (D) 1001
- (15) એક મિલિયનની તરત પછીની સંખ્યા....
 (A) 2 મિલિયન ☒ (B) 1000001 (C) 100001 (D) 10001

પ્રશ્ન- 2. ખાલી જગ્યા પૂરો :

- (16) 10 મિલિયન = કરોડ અને 10 લાખ = મિલિયન
- (17) 100 હજાર = લાખ.
- (18) નર્મદા નદીની લંબાઈ આશરે 1290 કિલોમીટર છે, તો તેની લંબાઈ = મીટર થાય.
- (19) રોમન પદ્ધતિમાં ફક્ત L, C અને M માંથી જ બાદ થઈ શકે.
- (20) એકમમાં 5 આવતો હોય તેવી છ અંકની નાનામાં નાની સંખ્યા..... છે.
- (21) 66 ને રોમનમાં..... લખાય.
- (22) 2017માં ભાવનગરની વસ્તી 606282 હતી તો હજારમાં આશરે વસ્તી કહેવાય.
- (23) 106159ની તરત પછીની સંખ્યા.....

(24) ..1૨.૦૦.....એ ત્રણ અંકની મોટામાં મોટી સંખ્યાની તરત પછી આવતી સંખ્યા છે.

(25)૬.....અંકની મોટામાં મોટી સંખ્યામાં 1 ઉમેરતાં, 10 લાખ થાય.

પ્રશ્ન-૩. સૂચના મુજબ કરો

(26) ઉતરતા ક્રમમાં ગોઠવો : 8435, 4835, 13584, 5348, 25843

25843 13584 8435 5348 4835

(27) પૃથ્વીની ત્રિજ્યા 6400 કિ.મી. અને મંગળની ત્રિજ્યા 4300000 મીટર છે તો, કોની ત્રિજ્યા મોટી? અને કેટલી?

→ પૃથ્વીની ત્રિજ્યા મોટી છે.
 $= 6400 - 4300$
 $= 2100$

(28) સાત અંકની મોટામાં મોટી સંખ્યા અને આઠ અંકની નાનામાં નાની સંખ્યાનો તફાવત શોધો.

→ 1
 ઉદા → 9999999 (7 અંકની મોટી સંખ્યા)
 1,00,00,000 (8 અંકની નાની સંખ્યા)

(29) 2, 0, 4, 7, 6, 5 અંકોનો માત્ર એક વખત ઉપયોગ કરી બનતી છ અંકની સૌથી મોટી અને સૌથી નાની સંખ્યાનો સરવાળો કરો.

→ સૌથી મોટી સંખ્યા → 7,65,420
 સૌથી નાની સંખ્યા → 024567
 સરવાળો

$$\begin{array}{r} 765420 \\ + 024567 \\ \hline 7,89,987 \end{array}$$

(30) એક ફેક્ટરીની ટંકીમાં 35874 લિટર કોલ ડ્રીક્સ ભરેલ છે. તો તેમાંથી 200 મિલિની કેટલી બોટલ ભરી શકાય?

→ 35874×1000 (ભરાતી વોલ્યુમ) 35874000
 $- 35874000$ મિલિ.
 $= 1,79,370$ ભરી શકાય

(31) એક બોક્સમાં 5 દવાની પટ્ટીઓ છે. આ દરેક પટ્ટીમાં 12 દવાની ગોળીઓ છે. દરેક દવાની ગોળીનું વજન 500 મિલિગ્રામ છે. તો આવા 32 બોક્સમાં રહેલી દવાનું કુલ વજન ગ્રામમાં શોધો.

→ ફોલ ગોળીઓ → 12×5 કુલ ગોળીઓ → 60×32
 $= 60$ ગોળી, $= 1920$
 ફોલ વજન → 1920×500
 $= 9,60,000$ મિલિગ્રામ

(32) કેટલા લાખથી 5 બિલિયન બને?

→ 5000, નાખવી 5 બિલિયન બને.

(33) નીચે માટે 100ના આશરે અંદાજોમાં જવાબ મેળવો :

(A) $874 + 478$ $900 + 500$ $= 1400$	(B) $793 + 397$ $800 + 400$ $= 1200$	(C) $11244 + 3507$ $11200 + 3500$ $= 14700$
--	--	---

(34) નીચે માટે 10ના આશરે અંદાજોમાં જવાબ મેળવો :

(A) $11963 - 9369$ $= 11960 - 9370$ $= 2590$	(B) $76877 - 7783$ $= 76880 - 7780$ $= 69100$	(C) $10732 - 4354$ $= 10730 - 4350$ $= 6380$
--	---	--

(35) નીચે માટે 100ના આશરે અંદાજોમાં જવાબ મેળવો :

(A) 870×320 900×300 $= 270,000$	(B) 311×113 300×100 $= 30,000$	(C) 1639×1988 $= 1600 \times 2000$ $= 32,00,000$
---	--	---

અધ્યયન નિષ્પત્તિનું સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન

1. યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો :

(1) 1 બિલિયન એટલે ?

(A) 100 મિલિયન

(B) 10 મિલિયન

☒ (C) 1000 લાખ

(D) 10000 લાખ

(2) નીચેના માંથી કઈ સંખ્યા સૌથી નાની છે ?

☒ (A) 475320

(B) 9847215

(C) 97645310

(D) 30458094

(3) 75645ની હજારમાં આશરે કિંમત કેટલી થાય ?

(A) 75600

(B) 76600

(C) 75000

☒ (D) 76000

(4) સૌથી મોટી કઈ સંખ્યાની હજારમાં આશરે કિંમત 5000 થાય ?

(A) 6499

(B) 6999

(C) 5599

☒ (D) 5409

(5) નીચેના પૈકી કઈ રોમન સંખ્યા નથી ?

(A) LXII

(B) XLI

☒ (C) LC

(D) XLIV

2. સૂચના મુજબ કરો : (મૂલ્યાંકન X અથવા થી)

- (6) એક શર્ટ બનાવવા માટે 2 મી. 15 સે.મી. કાપડ જોઈએ તો 40 મીટર કાપડમાંથી કેટલા શર્ટ બનાવી શકાય ? કેટલું કાપડ વધે ?

→ 40, 000 ફુલ કાપડ, બિનતા શર્ટ = 186 શર્ટ બને.
 40, 000 સેમી કાપડ, વધતું કાપડ = 10 સેમી.
 એક શર્ટ માટે 2.15 સેમી કાપડ.

- (7) 100ના આશરે અંદાજોમાં જવાબ મેળવો : $5289 + 17968$

→ $5300 + 18000$
 $= 23,300$

- (8) $439 + 334 + 4317$ ની નજીકના 10 અને 100ના આશરે અંદાજો મેળવો.

→ 10ના આધારે. \uparrow 100 ના આધારે.
 $\rightarrow 440 + 330 + 4320$ $\left\{ \begin{array}{l} 400 + 300 + 4300 \\ = 5000 \end{array} \right.$
 $= 5090$

- (9) 69 ને રોમન પદ્ધતિમાં લખો.

→ LXIX

- (10) એક મશીન એક દિવસના 2825 સ્કુ બનાવે છે. તો જાન્યુઆરી-2018માં તે કેટલા સ્કુ બનાવે?

→ 2825×31
 $= 87,575$ ફુલ

વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સ્થિતિ											નિશાનીઓની કુલ સંખ્યા		
પ્રશ્ન નં. વિ. મુદ્દા	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	x	?	✓
1.1													
1.2													
1.3													
1.4													
પરિણામનું એકંદર:													

શિક્ષકની સહી:

વાલીની સહી: